

Naročnina: Za tuzemstvo: z dostavo mesečno Din 5, četrletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60, za inozemstvo Din 60 in poština posebej. — Oglasi po dogovoru.

SOCIALIST

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE

St. 20.

Ljubljana, četrtek, 27. decembra 1923.

1. leto.

V novo leto!

Moto:

Da tako Vam pravim, bratje: ni je v solncu, ni je v vetru, ni v valovih je nemirnih, v krepkih dušah je usoda.

(Oton Zupančič.)

Ob koncu leta se zaključujejo računni. Skrben gospodar si sestavi zaključne številke, ki mu naj pokažejo, kako je tekom leta gospodaril.

Če napravimo podobno tudi v delavskem pokretu, — kakšna bo za nas letos ta bilanca?

Leta 1923 smo izgubili socialisti v Sloveniji vse zastopnike v parlamentu. Leta 1923 je zmagal kapital v rudniškem revirju v Trbovljah, leta 1923 so zrahljale intrige in neodvisna demagogija delavsko postojanko v delavnicah Južne železnice v Mariboru. Ob zaključku leta je napravil kapital, podprt po izdajalcih iz delavskih vrst prvi naskok na zavarovanje delavcev.

To so težke pasivne strani iz naše letošnje bilance. In kaj naj postavimo vsemu temu kot aktivum nasproti?

Delavski pokret se duševno zbira in ujedinjuje. To je velika aktivna postojanka, koje posledice morajo postati v bodočem letu vidnejše. Pred dogodki, ki se dajo otipati, gredo nevidni dogodki, — in če se oziramo letos na te, potem smo lahko z letošnjo bilanco za dovoljni. Potem lahko rečemo, da gre ob zaključku leta pot našega gibanja navzgor.

Po prevratu in še po letu 1920 smo lahko zaznamovali v delavskem gibanju Slovenije velike zunanje uspehe. Na znotraj pa so bili duhovi zbegani in

razdvojeni, kakor nikdar poprej. Na znotraj je bilo v naših vrstah tako malo poleta, kakor nikdar poprej. Kakor mora je ležala nad nami težka, težka potrtost in razdvojenost.

Iz vsega tega je prišel razdor v lastnih vrstah. Preživeli smo vse polno revolucij, — revolucije pa podirajo, a vstvarjajo tudi jasnejše ozračje.

Danes se zbiramo na novo ustvarjajoče delo. Ko smo pristopovali pred kratkim kongresu naše »Svobode« in gledali sile, ki dozorevajo, smo čutili, da so to silna aktivna postavka, ki bodo našo sedanjo pasivno bilanco iz temelja izpremenile.

Tudi na svetovno političnem nebu se začena polagoma jasni. Sunku z leve, ki ga je prinesla svetovna vojska je sledil sunek z desne. Okrog in okrog je zmagovala reakcija. Ogrska, Italija, Španija, Nemčija, — vse so imena, ki pomenjajo zmago protidelavskih sil in ojačenje kapitalizma. Pod vplivom teh zmag so zavalovali tudi pri nas valovi reakcije tako visoko, da ogrožajo misli in ideje, ki smo jih zapisali na naše prapore. V tem ozračju so veli listi odpadli — le kleno zrno je ostalo. Kako pomenja že to preokret in garancijo za nove zmage, tako se pripravljajo podobni preokret tudi v velikem svetu.

Avstrijsko in češko delavstvo si je znalo obdržati tudi v najtežjih časih pozicije, ki so bile kakor žarek upanja. Veliki napredki angleškega delavstva pa so val svetlobe v temno obzorje.

Tako stopamo v novo leto s pojačenimi upi.

Vse je odvisno od nas: Kjer so kovači, bodo lepšo bodočnost zgradili!

Shod SSJ v Ljubljani.

Nedeljski shod naših somišljenikov je bil zelo lepo obiskan.

Samo na vabila od moža do moža — stranka se je hotela posvetovati na shodu s svojimi ožjimi somišljeniki in ni računala na širšo javnost, ter zato ni niti letakov izdala, — se je zbralo v Mestnem domu nad 350 naših somišljenikov in zaupnikov.

Shodu je predsedoval predsednik krajevne organizacije v Ljubljani sodrug Tomc. Živahno pozdravljen je govoril kot prvi referent s. Perič. Izjavil je, da je do danes še vedno na svojem mestu, čeprav ga demokratski tisk neprenehoma uči, kaj mu je storiti. Njemu pa ni iskati nasvetov pri tem tisku, ampak pri svojih volilcih. Po njih razpoloženju in želji bosta določila strankina organizacija in strankin občinski klub svojo nadaljno taktiko.

Strastno nasprotje proti naši občinski politiki v Ljubljani izvira v glavnem odtod, da je socialistična in da se zato ne krije z interesi ljubljanskega kapitalizma.

Sicer še nismo mogli pokazati bogve koliko vidnih uspehov v tej smeri, ker smo osredotočili vse svoje sile na pripravljala dela in smo se morali boriti korak za korakom proti besnim naporem kapitalistov, ki nas ovirajo pri delu za socialistično komunalno politiko. Sredi tega dela je prestopil klub Zveze neodvisnih v opozicijo, po mojem mnenju prenačljeno in brez pravih vzrokov. To nam dela ne bo olajšalo. Vkljub temu ne mislim, da je prav, če sledimo nakleptom strank, ki so nam sovražne. Mi bomo vršili mandat, ki nam ga je občinstvo dalo, tako dolgo, dokler bomo dobili za svoj program, ki je program socialistične komunalne politike in nič drugega večino v občinskem svetu. Mi za to večino ne bomo dajali nikomur koncesij. Če pa kdo naš komunalni program podpre, bodisi ker se s tem delom našega programa tudi sam strinja, bo-

disi, da ima druge razloge, zato nimamo razloga delati v občinskem svetu zato drugače in proti svojemu programu.

Drugi govornik s. Čelešnik je obravnaval v stvarnem in obširnem referatu konkretne probleme ljubljanske občinske politike. Novi občinski svet je dvignil občino iz prejšnjega mrtvila. Res je, da je najela občina znatna investicijska posojila. A ta denar ni zavržen. Če tudi ne vpoštevamo socialno-političnih reform, kakor so n. pr. gradba stanovanjskih hiš, kjer je dala mestna občina lep vzgled državi — in so projektirane reforme take, gledamo stvar iz meščanskega stališča, da bodo prinašale občini veliko korist in da nam bo lahko zanje vse ljubljansko prebivalstvo hvaležno. Naš najvažnejši projekt je zgradba nove mestne elektrarne, ki bo dala razvoju industrije v našem mestu novega razmaha. Mestnemu delavstvu in uradništvu smo položaj po svojih močeh izboljšali. Za presojo taktičnega položaja v tem trenutku je tozadevno važno, da so v razpravi uradniška pragmatika in službeni redi, — ki naj izpadejo tako, da bodo lahko mestna podjetja privatnim za vzor.

Tretji govornik sodrug Svetek je izjavil:

Napačno bi si bilo od našega sodelovanja v občinski upravi Bog ve kaj obetati. Občina je odvisna od države in je vključena v cel niz kapitalističnih gospodarstev. Vse to daje tudi njej pravico. Vkljub temu občina nekaj moči daje. Ni nujno potrebno, da bi morali to moč zametavati, — zlasti v tem trenutku, ko se skuša to z intrigami in nasiljem doseči in ko je očitno drugim zelo zaželeno, da bi to storili. Vprašati se moramo, kaj bi za nami prišlo.

Za nami bi prišel demokratski režim. Jaz povdarjam, da so za nas tudi klerikalci zastopniki privatne lastnine, ravnotako kakor demokrati. Načelno tu ne more biti nobenega razloga, da bi sma-

trali ene za bližje stoječe druge za bolj oddaljene. Naši delavci naj se zavedajo, da socialisti eni kakor drugi niso delavska stranka.

Vendar e trenutno položaj tak, da so nam demokratije hujše nasprotni. Oni so zastopniki kapitala in uvajajo k nam fašizem in druge metode internacionalnega kapitalizma. Ne bo nam šlo tako kmalu iz spomina, kako postopajo ekspONENTI te stranke pri zavodu za zavarovanje delavcev, kjer skušajo vreči 48 uradniških rodbin na cesto in jih nadomestiti s svojimi partizani, — vse pod neiskrenimi gesli, s kojimi se ta namera prikrija. Vse to nas le utrja v prepričanju, da za nas ne more biti to dobro, kar ta gospoda od nas želi.

Iz pisanega dogovora o komunalni politiki je en pogodnik izstopil. K tem je ta pogodba razveljavljena. Naš klub je formalno svobodnejši kot prej. Vkljub temu pa mislim, da naj ne izvaja iz novo nastale situacije nobenih konsekvenc in naj skuša izvajati svoj program naprej, — dokler najde zanj v občinskem svetu večino.

Da nam to postopanje in ta taktika ne bo škodovala, moramo udariti takoj s početka demagogijo po glavi:

Simpatije do naprednosti.

Naprednost je postala v Sloveniji psovka po zaslugi slovenskega demokratizma. Kakor je že v naravi vsakega zdravega človeškega individua, da stremi po napredku, po razvoju ter da celo vidi v kulturnem napredku pomoček za rešitev socialnih problemov, to je za uraditev najboljših življenskih razmer v človeški družbi, mu postane končno kultura in napredek prazna fabula, če opazuje ljudi, ki so vzeli v zakup naprednost, kulturo in demokratizem, ker delajo praktično ravno nasprotno kakor govore s tem, da ovirajo napredek, da razdirajo, kar se je že ustvarilo. Slovenski demokratizem je podoben lubadarju, ki uniči lepe gozdove, da ohrani samega sebe, dokler pogine sam v svojem govnu.

Širokousten demokratizem prodaja že več desetletij svojo modrost v besedah naprednosti, v praksi pa je vodil najodločnejši boj proti zadružnemu pokretu, proti splošni volilni pravici, proti socialni zakonodaji. Tudi danes, ko gre za nove volilne rede v avtonomne občine, sreže in oblasti, se je postavila ta demokratska in napredna klika na absolutno stališče pluralne volilne pravice, s katero meni zopet oslepariti delovne sloje. Izgovarjajo se sicer demokrati, da delajo te zakone radikalci, toda to jih ne opravičuje, ker odobravajo radikalne načrte, ki so jih najbrž ustvarili sami že takrat, ko so bili še v vladi.

Mednarodno delavstvo za olajšanje bede v Nemčiji.

(Spomenica mednarodne strokovne Zveze na Društvo narodov.)

(I. G. B.) Urad mednarodne strokovne zveze je odposlal z datumom z dne 29. novembra 1923 na najvišji svet Zveze narodov v zadevi težkega gospodarskega položaja Nemčije sledečo spomenico:

»Z ozirom na dejstvo, da se sestane svet Zveze narodov tekom decembra na sejo, mi je urad Mednarodne strokovne zveze naročil, da se obrnem na svet Zveze narodov s prošnjo, da posveti svojo pažnjo obupnim razmeram ki vladajo v Nemčiji.

Svet Zveze narodov se bo imel baviti prihodnje dni z važnimi, usode evropskih narodov se tikajočimi vprašanji, kojih rešitev utegne biti odločilnega pomena za eksistenco in blagostanje dotičnih narodov.

Vemo, da povzročajo razmere, ki vladajo v Nemčiji svetu Zveze narodov mnogotere težave, znano nam je

povedati moramo, da so možnosti občinske politike skromne. Čudežev delavstvo od nje ne sme pričakovati. Tudi v mestnih podjetjih občina socialističnega ideala ne bo ustvarila. Ako bi kdo zahteval za to delavstvo trikrat do štirikrat tako plačo, kakor je v privatnih podjetjih, je to demagogija. Ako misli kdo, da v mestnih obratih obratne discipline ni treba, je to demagogija. Demagogija se lepo sliši, — delavstvo pa ve, kam taka demagogija vodi. Demagogija je danes v naših tovarnah srta.

Pod temi vidiki se moremo izjavi, ki jo je sprejel k situaciji občinski klub priključiti. Predsednik da izjavo na glasovanje.

Izjavi so se priključili soglasno vsi zborovalci. Proti so glasovali le dr. Lemež, Ojsterc in še dva navzoča neodvisna.

Nato je prosil za besedo dr. Lemež. Navzoči so ga slišali deloma že kot poslušalci na njegovem shodu. Z ozirom na to in z ozirom na pozno uro ni bil nihče željen dr. Lemeža poslušati. Ker je Lemež le hotel imeti besedo, mu jo je hotel predsednik dati, ako se izreče večina shoda zato.

Ker pa je dobil le 5 glasov, smo shod brez dr. Lemeževega referata zaključili.

Katerokoli vprašanje naj torej vzamemo v pretres, povsod zija zeleni demokratizem s svojimi zelotskimi očmi skozi razpoke in s čudom in gnevom opazamo, da pri vseh vprašanih sodeluje slovenski liberalizem kot zli duh, ki more le temeljito škodovati, profanirati napredek in zdrav razvoj.

Usodni pečat za slovenski demokratizem je to; pečat, ki ima težke posledice za razvoj slovenskega naroda, zlasti pa za razvoj tega naroda.

Socialistično delavstvo je gotovo v temelju demokratično in element, ki iskreno želi napredka ter tudi v ta namen zahteva svoje pravice in svoje uveljavljenje.

Z ozirom na vse to je torej jasno, da slovenski demokratizem ni izpolnil svoje zgodovinske naloge, da je bil razjedajoči črv na deblu slovenskega delovnega naroda, ki ga sesa po svojih bančnih črvinah in mu jemlje sok življenja, namesto, da bi ustvaril pozitivni program in dvigal kulturni in gospodarski položaj ter pospeševal demokratično naziranje.

Tak demokratizem je klika, tak demokratizem ni napreden, zato se ne čudimo, da razpada in gine, ker zgodovinsko ni utemeljen v razvoju ter je do slej, razen par osebam pri nacionalizacijah in bankah, slovenskemu ljudstvu napravil le ogromno škodo, materielno in moralno.

tudi, da more Zveza narodov z ozirom na celoten evropski položaj le težko vplivati na politiko posameznih držav napram Nemčiji.

Ravno tako nam je znano, da mora postopati Zveza narodov, ako si hoče ojačiti svojo moč, da bo mogla v bodoče vplivati na narode v korist mirnega sožitja, z veliko rezervo. Toda če bi se bavila Zveza narodov v trenutku, kakor je današnji v vprašanji, kakor je sanacija Avstrije in Ogrske, ki so razmeroma manj važne, a bi pri tem ne obrnila svoje pažnje na nemško katastrofo, bi brez dvojbe zanemarjala problem, ki ogroža v svojih posledicah obstoj celih narodov evrop. kontinenta in ki mora povečati tudi brezposelnost angleškega delavstva.

Ni pa dvoma, da mora imeti sanacija malih držav le majhen pomen, dokler grozi 60 milijonskemu narodu v

središču Evrope pogin. Ni naš namen preiskovati vzroke, ki so povzročili te razmere, kakor tudi ne zahtevamo, da bi se bavila s tem Zveza narodov.

Kar želimo je edino to, da opozorimo Zvezo narodov, da so se organizirale v času, ko je grozila lakota Avstriji in Rusiji, takoj pomožne akcije za stradajoče in zmrzujoče prebivalstvo teh dežel, ki so zbirale za to prebivalstvo živila in oblačilne potrebščine. Dovoljujemo si opozoriti v tej zvezi na velikopotezno pomožno akcijo »American Relief Committeeja« na britansko pomožno akcijo, kakor tudi na pomožne akcije raznih drugih dežel, ki so tudi mnogo pripomogle k omiljenju bede.

Urad Mednarodne strokovne zveze je bil zato mnenja, da bi mogel prevzeti svet Zveze narodov, — ne da bi se spuščal v preiskovanje vzrokov, ki so vodili do sedanjega stanja, morda iniciativa za splošno podporno akcijo v korist stradajočega prebivalstva Nemčije. Mi smo prepričani, da bi se, ako

sklene svet Zveze narodov poziv, ki bi se obračal na samo na države, ki so njegove članice, temveč tudi na države ki v naše obžalovanje še niso priključene Zvezi narodov, — temu pozivu vsaka država odzvala in pomožno akcijo po svojih najboljših močeh podprla.

Iz vseh teh razlogov se obračamo na svet Zveze narodov s prošnjo, da naj napravi čim najhitreje sklepe, ki bi omogočili, da se obvaruje nemški narod pred popolno gospodarsko katastrofo, da se zaustavi napredovanje demoralizacije širokih slojev ljudstva in okrepi rastoča generacija, ki mora zapasti duševnemu propadu in da se omeji kriza svetovne produkcije.

Urad Mednarodne strokovne zveze izreka v imenu skoro vseh organiziranih delavcev Evrope in velikega dela organiziranih delavcev drugih delov sveta upanje in pričakovanje, da bo storil svet Zveze narodov svoje ukrepe in prišel stradajočemu nemškemu ljudstvu na pomoč.

Politični pregled.

NOTRANJI POLITIČNI PREGLED. SLOVENIJA.

Jadranska banka po prenehanju izdajati svoj list »Jutranje Novosti« ki so bile glasilo radikalne stranke. Namesto tega bo začela izdajati »Narodni list«, ki bo zastopal interese treh strank, to je radikalne, narodno-socialne in kmetijske, in dveh razredov, razreda bankirjev in razreda zelenih in plavih razredno zavednih borcev.

Dr. Anton Korošec je ukazal viharjem mir in »Slovenec« se je vidno poboljšal.

»Beogradski dnevnik«, — beograjsko demokratsko glasilo, je začelo dr. Korošca tako hvaliti, da opravičeno sklepamo, da je res, da se muza dr. Korošec sedaj okrog demokratov.

»Beogradski dnevnik« piše: G. Korošec je postal centralna figura v političnem življenju. On se mora smatrati kao »človek koji dolazi«. Tega se sicer tako dobesedno ne more vzeti. Pri Cicvariću ljudje od ene do druge številke »dolazijo in odlazijo«, — toliko pa je gotovo da dr. Korošec res lazi okrog Cicvarićevih političnih prijateljev, kar sicer ne pomenja bogve kaj, kar pa vendar tudi nas veseli, ker bomo zopet enkrat doživeli, da se bodo spremenili tuleči volkovi iz Kopitarjeve ulice v božične jagniče, — kar je za božični čas bolj primerno.

Izvedba ustave.

Novi ljubljanski veliki župan g. T. Šporn je dobil nalogo, da likvidira dosedanjo pokrajinsko upravo in pripravi v Sloveniji vse za izvedbo vidovdanske ustave. Tudi v drugih pokrajinah se dela na izvedbo ustave. Revizionistične stranke napenjajo vse moči, da bi to

v zadnjem trenutku preprečile. Tu jih podpira do neke mere tudi ena skupina demokratske stranke. Druga skupina, ki jo vodi Pribečević, temu ostro nasprotuje. Pribečević je v znak protesta proti tem nameram izstopil iz glavnega odbora demokratske stranke. Ni izključeno, da pride v Sloveniji po tem razvoju, še do koncentracije naprednih sil.

ZUNANJA POLITIKA.

Francija.

Francija ima imenitnega predsednika. Pri vsaki priliki ko odkrijejo kak nov spomenik ali kaj sličnega se pripelje tja, ter spusti kak »velik govor«. Zadnje poročilo o nekem takem velikem govoru se glasi tako le: Povodom odlikovanja mesta Corneur, ki je dne 18. marca 1918 bilo porušeno vsled eksplozije municijskih skladišč, je ministrski predsednik Poincaré imel velik politični govor, v katerem je najprej kratko očrtal katastrofo mesta, nato pa je govoril o finančnih težkočah Francije. Finančne težkoče je zakrivila po njegovem kapitalističnem mnenju edino Nemčija, ker se je začela braniti, da izpolnjuje svoje obveznosti versailleske mirovne pogodbe, ki jo socialisti ne priznavamo. S posebnim poudarkom je Poincaré naglašal, da je bila ruhrska akcija popolnoma upravičena, umestna in potrebna, da se Nemčiji dokaže, da Francija hoče uživati sadove svoje zmage in da mora Nemčija obnoviti opustošene kraje. Ni pa povedal, da je s svojo blazno politiko gospodarsko uničil pol Evrope, da je povzročil v Angliji, Franciji in Nemčije vsled njegove gospodarsko-kapitalistične vojske nad 6 milijonov brezposelnih delavcev. Pravi dalje, da je Francija s svojo politiko dossegla, da se je zrušil pasivni odbor v

„V letu 2000“.

(Odlomek iz knjige.)

Množica ljudi je bila vprežena pred ogromen voz, ki ga je z največjim napotom morala vleči po peščenih tleh čez strmine in brda. Poganjač je bil glad, ki nikdar ni dopuščal počitka, tudi tedaj ne kadar je bila voznja najtežavnejša.

Voz je bil težak, ker je bil vedno poln potnikov, ki nikdar niso izstopali, tudi tedaj ne, če se je gibal voz čez strme klance. Sedeži na vozu pa so bili zračni in udobni. Potniki niso bili izpostavljeni prahu, uživali so razgled, zabavali so se in posmehovali so se zahtevam, ki so jih stavili upreženi.

Naravno, da je bilo za take sedeže na vozu vedno dosti prerivanja in tekma je bila silna. Vsak je smatral za glavni cilj svojega življenja osvojitve sedeža na tem vozu in hoteč ga zagotoviti tudi svoji deci. Po pravilu voznega reda je zamogel vsak svoj sedež zapustiti komurkoli, toda na drugi strani je bila nevarnost, da je vsak mogel svoj prostor na vozu izgubiti, če ga je drugi izpodrinil. Četudi so bili sedeži na vozu zelo udobni, vendar so bili tudi nesigurni, vsak surnek je mogel nekoliko potnikov pahnuti iz voza in tedaj je bil dotičnik takoj prisiljen pograbititi za oje in moral je pomagati vleči voz, na katerem se je trenutek preje tako udobno vozil. Seveda je bila to velika nesreča za tistega, ki je izgubil prostor. Večen strah, da bi se to moglo

zgoditi enemu ali drugemu njegovih prijateljev, je bil tisti trajen oblak, ki je temnil srečo tistih, ki so se vozili.

Ali so mislili srečni potniki samo na sebe? Ali ni bilo njih bogastvo neznosno če so ga primerjali k nesreči onih bednih ki so bili vpreženi. Ali jih ni pekla vest, ker so živeli v zavesti, da njih teža pomnožuje trpljenje vpreženih? Ali niso imeli prav nobenega usmiljenja za bitja, od katerih so se razlikovali samo po svojem denarju?

O, da, usmiljenje se je pojavljalo mnogokrat pri onih, ki so se vozili za tiste, ki so voz vleкли, posebno tedaj, ko je šel voz po zelo slabi cesti, kar se je pogosto dogajalo in kadar je prišel do posebnega klanca. Ako je takrat glad neusmiljeno tepel uboge ljudi, da so v smrtni borbi skakali okoli ojnec, padali na tla, obnemogli in umirali v blatu, takrat je tak prizor povzročil neizmerno bolelost potnikom na vozu. V njih srcu se je pojavljalo sočutje, oni so bodrili vprežene delavce, jim obljubljali plačilo na onem svetu, med tem, ko so nekateri drugi kupovali leka in mazil za ranjence ter onemogle. Priznavalo se je, in splošno obžalovalo, da je voz tako težak in vsi so lažje dihali, ko je voz prevozil posebno nevarno mesto. Toda to samo radi tega, ker je na marsikaterem takih mest obstojala nevarnost, da bi se mogel voz preobrniti in bi mogel nastati popoln prevrat, pri čemur bi vsi potniki izgubili svoje prostore na vozu.

Porurju in da se prično sedaj zopet direktna pogajanja med Francijo in Nemčijo. Koncem svojega govora je izjavil, da je Francija odločena, nadaljevati svojo politiko miru in pravičnosti. (?)

ANGLIJA.

Angleški parlament se sestane 15. t. m. Pri tej priliki bo sedanja vlada odstopila, ker bodo glasovali proti njej liberalci in Delavska stranka.

MI IN RUSIJA.

Francija si prizadeva spremeniti svoje stališče do Rusije in stopiti s sovjeti v trgovske in diplomatske stike. Zato gleda tudi naša država na to vprašanje naenkrat drugače kot prej. V zvezi s tem s tem se bodo izvršile velike diplomatske spremembe. Zaščitnik ruskih emigrantov, naš pariški poslanik Spalajkovič bo odpoklican. Poslanik v Atenah g. Balugdžič bo imenovan za poslanika v Berlinu, s posebno nalogo, da poskusi najti na tem mestu stike s sovjetsko vlado.

Grška.

Na Grškem so se zopet enkrat naveščali kralja in so ga nagnali. Ubežni kralj

se je nastanil s svojo družino v Romuniji. Po kraljevem odhodu razmišljujejo grški politiki kakšno vlado bi sestavili. Zanj vest, ki je došla iz Aten, se glasi: Kabinet Gonatas je odstopil. — Republikanska stranka je odločena, da Papana-stazios sestavi novo vlado. Plastiras in general Kondilis izjavljata, da edino Venizelos more vpostaviti normalno politično življenje na Grškem. Vojaštvo hoče ostati popolnoma nestransko. Kakor javljajo nekateri listi, je Venizelos pripravljen na povratek v domovino.

Vlada je poslala Venizelosu brzojav v katerem ga vabi v domovino. Brzojav je podpisalo 300 poslancev. Venizelos je kakor znano velik republikanec, vključ temu pa meščanski reacionar. Grški narod je napravil korak k svobodi naprej.

ITALIJA.

Mussolini namerava sestaviti Delavsko zbornico, v kateri bo pet zastopnikov fašistovskih delavskih strokovnih organizacij in pet zastopnikov kapitalistov. — Srečno delavstvo!

Dnevne vesti.

mednarodna delavska razredna solidarnost. — J. Quedegeest, tajnik.

Justifikacija v socialnih zavodih. Ginja zoper socialne zavode je dospela domala do vrhunca. Do absurdnosti vodijo vso stvar demokrati in njih »cutrajbarji«, ne da bi se ozirali na kolegijalne, socialne in dejanske potrebe. Demokrati so vrgli na cesto okoli 30 nameščencev iz delavskih vrst; vrgli so jih zato, neoziraje se na njih pravice, neoziraje se na njih požrtvovalnost za zavod po 34 in pet let, da nadomeste na ta službena mesta — demokrate. Demokrati povedo odkrito, da delavec v socialnih zavodih nima ničesar iskati; pravijo dalje, da naj delavec gre v tovarno, da bo prostor v socialnem zavarovanju za nas — demokrate. — Da so zavod oblatili, so si demokrati izbrali »Jutro« in »Sl. Narod«, mariborski dr. Pipuš kot največji nazadnjak, ki je zadnjič pozdravljati one Čehe, ki imajo najmodernejšo socialno zakonodajo v Evropi z neslanim in neokusnim laskanjem se je odločil v mariborski »Tabor«, in danes je temeljito dokazano, da so tam nepošteno lagali. Dakovedni smo, ali bo zmagala poštenost v tem vprašanju ali pa — krivica in nasilstvo.

Častitke Mednarodne strokovne zveze k volilni zmagi angleških strokovnih organizacij. (I. G. B.)

Mednarodna strokovna zveza je poslala angleški strokovni centrali tole brzojavno častitko:

Pošiljamo angleškemu strokovnemu gibanju najpriščneje častitke k veliki volilni zmagi delavcev. Zmaga delavske stranke bo imela ogromen vpliv na druge evropske dežele z ozirom na vpostavitve svetovnega miru in zdravih gospodarskih odnosov. Vaša zmagat pomenja tudi omejitev poizkusov za ščitne carine v drugih državah. Naj živi

Triperesna deteljica Zveza slovenskih industrijcev. Ko je stopil zakon o zavarovanju delavcev v veljavo, je imenoval takratni minister za socialno politiko dr. Žerjav poleg štirih socialistov enega zastopnika Jugoslovske strokovne zveze, obenem pa tudi gospoda Juvana od narodnih socialcev, gospoda Urbančiča od trgovskega podpornega društva ter g. Majcena od Žerjavove Unije v ravnateljstvo okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Poleg teh osmih pa seveda še osem delodajalcev. Zadnji trije iz delavske skupine g. Juvan, Majcen in Urbančič pa so boljši zastopniki kapitala, kakor sama zastopnika Suklje in dr. Golja, katere je poslala v ravnateljstvo Zveza industrijcev. Na zadnji nadaljevalni seji dne 19. decembra je prvi pokazal g. Juvan svoje dvojno lice. Takoj pri otvoritvi seje je predlagal, da naj se ja nikomur ne pusti govoriti o kaki stvari dalje kakor 15 minut, ker se seje preveč zavlečejo. Če bi imel kdo kaj važnega in ne bi mogel povedati tega v določenem času, pa sme govoriti dalje, če ravnateljstvo to sklene. Gospod Juvan pa dobro ve, da bi poleg osmih delodajalcev gospoda Urbančič in Majcen najraje videla, da se pri ravnateljskih sejah sploh nič ne govori, temveč se kar sprejme, kar bo diktirala Zveza industrijcev, pa eksponenta slovenskih demokratov, ker vsi skupaj zastopajo »revne« podjetnike. Če se pa tega ne zaveda gospod Juvan, potem pa je menda slep in gluhi, ker bi moralo postopanje teh gospodov pri dosedanjih sejah ne človeka, ki živi nekaj časa v političnem življenju, temveč slehernega pre-

Treba je priznati, da je nesreča ljudskih trpinov povečavala v potnikih vrednost njihovih sedežev na vozu, ki so jih zato še bolj trdovratno držali. Ko bi bili potniki sigurni, da niti sami, niti njihovi prijatelji ne morejo pasti z voza, tedaj bi bilo pač verjetno, da bi se potniki zelo malo brigali za bedne ljudske konje, ki so voz vleкли, razven, da bi tu in tam nabavili nekaj obližev za ranjence!

Sodrug Karl Steinmetz.

* 9. 4. 1865. — 26. 10. 1923.

»Svet je izgubil enega izmed največjih matematikov in električna industrija bo pogrešala eno svojih najsvetlejših luči«, je dejal Edison, ko je zvedel za smrt Steinmetza.

Proteus Steinmetz, svetovni zeni in polju elektrofizike je umrl v petek dne 26. p. m.

General Electric Company, katere je financirala njegove eksperimente in odkritja, je v znak žalovanja zaprla za dva dni svojo radioposotajo. Na poslopjih kompanije so razobešene zastave nižje na drogu v znak žalovanja.

Socialistična stranka, katere član je bil do smrti, je poslala deputacijo, ki je položila krasen venec z rdečimi travkami na krsto. Vencev je bilo na stotine, ravnnotako žaljnih brzojav v znamenje, da žaluje za njim ves znanstveni svet. S Steinmetzem je svet izgubil naj-

večjega ženija v poznavanju in odkrivanju električne energije. Prekašal je tudi Edisona v tem oziru. Bil je neprekosljiv matematik in elektrofizik, kar so mu priznali najvišji učni zavodi v Ameriki, ki so ga odlikovali. Harvardska univerza ga je počastila z naslovom mojstra umetnosti in Union mu je podelila doktorat filozofije.

Steinmetz je bil prvi, ki je naredil umeten blisk in grom v svojem laboratoriju letošnjo spomlad. To je dosegel s tem, da je iznajdel aparat, s pomočjo katerega je bilo mogoče spojit manjše iskre električne sile v eno iskro, ki je imela milijon konjskih sil. Iskra je skočila iz ene žice v drugo skozi prazen prostor in pri tem se je zabliskalo kakor v oblakih, sledil je tresk in umetna strela je udarila v minijturno drevo na mizi in ga razklala. Namen tega poizkusa je bil, upreči električno silo in jo rabi brezžično kot gonilno silo na vsako daljavo. Steinmetz ni dovršil tega dela, toda pokazal je pot in drugi bodo zdaj lažje nadaljevali njegovo delo.

Steinmetz je bil rojen 9. aprila 1865 v Bratislavi na Nemškem, kjer je dovršil ljudske in srednje šole ter univerzo. Kot dijak je že bil socialist in sodeloval je pri nekem socialističnem listu. Takratkrat je nemška vlada (Bismarckovi časi) preganjala socialiste. Steinmetz je bil z uredniki vred aretiran, toda pobegnil je v Švico. Dva tedna pozneje je

pričati, kaj hočejo slovenski podjetniki z zavarovanjem delavcev. Postopanje gospodov Urbančiča in Majcena je že pri točki prevedenja uradnikov bilo tako nesocialno, da takega postopanja niti eden izmed kapitalističnih zastopnikov ni zmožen. Vrhunec vse sramote za delavski pokret v Sloveniji pa sta dosegla g. Urbančič in Majcen pri točki znižanje prispevkov. Gospod inženir Šuklje se je kar smejal ter h koncu dejal: »Me veseli, gospod Urbančič, govorili ste mi iz srca.« V škodo zavarovancev in zavoda samega sta ta dva gospoda nastopala tako, da bi moral vsak delavec pljunuti

na tla, če sreča take zastopnike, ki imajo še to predrznost, da trdijo, da zastopajo delavstvo in da jim bo delavstvo za to postopanje hvaležno. Ko smo odšli od seje, je nek sodrug dejal: To so triperesna deteljica Zveze industrijcev, ti gospodje Juvan, Urbančič in Majcen! G. inženir Šuklje naj jo zapiše takoj v svoj album, Res, daleč smo prišli. Slovensko delavstvo, ki je pred leti nekaj pomenilo mora danes to mirno prenašati ter gledati to, kar delajo razni zastopniki meščanskih strank v onih zavodih, ki jih je delavstvo pred vojno samo v splošno zadovoljnost opravljalo.

Dopisi.

LJUBLJANSKO OKROŽJE.

Socialnopolitični urad na magistratu je ustanovil še prejšnji občinski svet pod županom s. Peričem na predlog sočialističnega kluba. V Mestnem domu je trdil dr. Lemež, da je ta oddelek delo njegovega kluba, kar torej ni resnično. Takrat, ko se je ta urad zasnival, je bil dr. Lemež še na Dunaju in je šele na posredovanje »socialpatriotov« dobil dovoljenje, da sme domov.

»Zločinski pasiven« je bil socialistični klub ob sporu v mestni elektrarni ljubljanski tako poročajo Lemeževe trébila. Zakaj? »Neodvisni« delavci v mestni elektrarni so se pod patronanco Lemeža in drugih čutili dovolj močne, da onemogočijo vodjo elektrarne, kateremu so začeli očitati tatvine itd. V teku disciplinarne preiskave pa je prišlo na dan, da so tudi med temi »neodvisnimi« taki, ki ne ločijo vedno svoje od tujega. Očitki za te tatvine pa lete nazaj, v čas po prevratu, in vsakemu pametnemu človeku, ne le članom socialističnega kluba, se mora zdeti čudno in sumljivo, da ti »neodvisniki« z ene strani, a vodja elektrarne z druge, niso že davno iznesli teh očitkov. Toda za enkrat naj bo kakor hoče, stvar ima v rokah sodnije, katera bo imela nalogo razčistiti to zadevo. — Naenkrat pa pride klub »neodvisnih« z zahtevo, da se v afero zapletene »neodvisne« delavce v elektrarni nastavi definitivno. Vsakdo bo priznal, da je to nemogoče, ker nikakor ne gre, da se namešča definitivno ljudi, na katerih je očevek denunciantstva in tatvine, predno se teh očitkov niso oprali. Za to bodo imeli pred sodnijo dovolj priložnosti. Na to edino mogoče in pravilno stališče se je postavil socialistični klub s pripombo, da bodo nameščenji po sodnijski razpravi vsi, ki pridejo za definitivno namestitev v pošte, in sicer z veljavnostjo za nazaj. Nikoli pa ne bo socialistični klub zagovarjal namestitev ljudi, ki so osumljeni nepoštenja. Za normalen razum in pamet je to jasno, ne da bi še več pisali o tem.

Podražitev električnega toka v Ljubljani Kot smo že zadnjič poročali, je podražila Trboveljska premogokopna družba premož za deset odstotkov. Posledica tega bo, da bo mestna občina tudi prisiljena podražiti električni tok, kar bo posebno občutno zadelo obrt in industrijo.

S. Ignacij Sitter, o katerem pišejo radikalni listi, da je prestopil v radikalno stranko, nam je poslal sledečo izjavo: »Podpisani izjavljam, da ni resnica, da sem postal čez noč »prepričan radikal«, resnica je, da sem že nad 27 let v socialistični stranki organiziran in izpolnjujem danes, kakor prej vse strankine obveznosti, kljub tem, da so nekateri »socialisti« z menoj za mojo dolgoletno in trudopolno delo v stranki, na strokovnem, socialnem in zlasti na gospodarskem polju nesocialistično postopali. Vest se je raznesla, ker sem predsedoval sestanku onih ljudi, ki so prišli k meni po nasvet, ker se s Korren-Šuntajsovimi delom niso strinjali. V Trbovljah, dne 20. decembra 1923. — J. Sitter.« — Iz te izjave posnemamo, da zidajo »Jutranje Novosti«, ki si obetajo od s. Sitterja rešitve za potopljeno radikalno ladujo v Trbovljah, zopet na popolnoma napačno karto.

CELJSKO OKROŽJE.

Bajoneti za dosego stanovanja. Državna oblast izdaja zakone po katerih se morajo vsi državljani brez izjeme pokoravati, samo ljudje, ki nosijo oficirsko obleko jih ignorirajo ter rabijo če je potrebno za dosego svojih ciljev tudi bajonete. To je pri nas v Celju že drugi slučaj postopanja s silo in zasedenje praznih stanovanj z vojaško patruljo. Prvi je bil kapet. Popović, ki je zasedel stanovanje v Gaberju št. 100, ki se ni oziral na stanovanjsko oblast. Drugi slučaj se je zgodil v tork, dne 11. decembra, da je izpraznjeno stanovanje pustil zaseči kapetan Štengl s petimi vojaki in z nasajenimi bajoneti, stanovanje v Ljubljanski cesti št. 8. Po tem ni čuda in dajemo čisto prav tistim ki iščejo stanovanja, da store ravno ta-

ko, da se branijo če je potrebno z orožjem v roki in zasežejo prazno stanovanja. Sploh se ljudstvo čudi, zakaj je potrebno toliko teh oficirjev v razmeroma tako majhnem mestu, kakor je celjsko. Tukaj imamo celo vrsto polkovnikov, potem podpolkovnikov, potem nešteto majorjev, kje so še potem kapetani in nadporočniki itd. Če je že potrebno, da je toliko teh oficirjev, potem bi naj vojaški erar skrbel za to, da se zida oficirski dom, s katerim lahko potem pripadniki vojaške oblasti delajo in zasedajo kakor se jim zljubi. Če pa so navezani na splošni zakon, katerega morajo upoštevati civilni državljani, po tem pa naj poskrbi merodajna vojaška oblast, da bodo njih člani zakone respektirali. Čudno se nam zdi, kako smejo ravno tisti, ki bi morali in prvi vrsti vse kraljevske ukaze spoštovati, teptati zakon, ki ga je kralj podpisal z nogami, in na tak način jemati ugled državi in njeni zakonodaji. Ali veljajo zakoni samo civilni bandi? Ali je naša država pravno moderna, ali sme delati vsak kar koli hoče? O teh vprašanjih se bo bavil eden prihodnjih protesnih zborovanj stanovanjskih najemnikov. Zavededni smo ali se bodo dali uniformirani gospodje naučiti reda ali ne.

Iz javne seje občine Okolica Celje z dne 9. decembra 1923. Sodrug župan Hraštnik otvori sejo, pozdravi navzoče, ter prečita dnevni red. V domovinsko zvezo se sprejmejo: s. Kolenc Avgust, Gaberje, Pristovšek, Miha Pečevnik, Jurkošek Miha, Zagrad, Podbreznik Vinko Breg, Šoštar Polona Sp. Hudinja in sodr. Gobec Ivan iz Gaberja. Glede napeljave omrežja električnega toka se sklenu, da se isto izvede v najkrajšem času, vsled velike potrebe javnih luči v okolisu naše občine. Cela napeljava bo stala okroglo Din 150.000, kar se soglasno dovoli. Na prošnjo predsedstva zaščite dece za mesto in okolico se sklenu darovati Din 2000 za obdarovanje otrok meščanske šole iz okolice. Na prošnjo za gimnazijske dijake se sklenu darovati Din 1000. Istotako za dijaško kuhinjo v Celju 1000 Din. Za gasilni dom požarne brambe v Gaberjih se sklenu prevzeti eno tretjino stroškov za zgradbo gasilnega doma. Za izvoz fekalij se sklenu zvišati dosedanja taksa od Din 12 na 15. Glede javnih tehtnic se sklenu povišati po tarifu mestne občine. Glede lova se sklenu, da se v to izvoli ena parčlanska komisija, ki bo zadevo proučila, kako bi bilo bolje lov oddati. Ne moremo si kaj, da ne bi tukaj povedali svojega mnenja. Nikdar ne bomo, in ne moremo ugoditi željam nekaterih, ki so obenem tudi občinski svetniki, da bi isti imeli pri oddaji lova kakšno si kolj bodi protekcijo. Za nas, kot za vse druge je lov le luksus. Kdor pa ima denar za luksus, ta naj plača po tarifi luksusa. Mi vsi kot občinški gospodarji pa ne smemo, če hočemo biti pošteni gospodarji iskati pri tem dobičkov ali protekcij, ampak dobiček za občino. Ali ni bolje tisto diferenco, ki bi mogoče nastala na željo nekaterih pri oddaji lova, izplačati občinskim revežem, ki niso za praznike imeli niti koščka kruha. Bodimo pošteni in glejmo za blagor vseh ne samo samega sebe. Naša parola je, ki jo bomo tudi strogo izvajali in sicer: lov na javno dražbo, tisti, ki lov želi imeti, bo tudi plačal, kar bo v korist občini to je vsem občanom ne samo nekaterim. — Po tej seji se je vršila seja ubožnega sveta, na kateri se je sklenilo povišati doklade občinskim revežem po novem letu za 50 odstotkov in za enkratno izplačilo za novo leto dosedanje podporo povišano s 300 odstotki. Prav malo pripomnimo, da baš pri tej dokladi za občinske reveže so se tisti krščansko ljubni ljudje najbolj ustavljali, sicer bi bili doklade ubožcem znatno zvišali. Povejte vsi, ki čitate naš list vsem revežem, da se imajo edino klerikalcem zahvaliti za njih pičle podpore, ker so ravno oni vedno proti vsakemu povišanju podpor za naše reveže.

Šoštanj. V »Orjuni« z dne 12. t. m. smo brali napade na s. Koradeja in Ferderja. Zakaj, to nam ne gre v glavo. Pišete, zakaj, da ne pokličete sodrug. Koradej dopisnika na odgovor? Le počasi, vse pride, naglica se še ni nikoli dobro obnesla in se tudi sedaj ne bo. Kdo je bil napadalec, bomo šele videli. Da pa boste, dajali odgovor na vse, kar mu očitate, je gotovo. Pišete tudi, če je mogoče dokazati kak slučaj napada orjunavev na delavce. Povemo vam, da več

kot dovolj. Vprašali bi vas, slavna gospoda okoli »Orjune«, kdo pa je napadel g. Skamena in njegovo ženo ob priliki vaše manifestacije, dne 2. septembra t. l.? Dalje, kdo je napadel tovarniškega delavca Antona Destovnika v gostilni, ko vam ni nič napravil. Posebno, ker je še on zelo miren mož, ki ne želi nikomur nič slabega, neglede nato, da je povrh še star, in ste ga tako stegli, da je nosil ves teden roko v ruti. To je vaša in Žerjavova kultura, ki jo učite po Sloveniji s tem, da podivjate in demoralizirate ves »Lumpenproletariat«, da ste spremenili Slovenijo v Zvezo pretepačev in razbojnikov. Kdo je dalje streljal v okna na stanovanjskih hišah, kjer so razbite šipe še danes slika vaše miroljubnosti in vzgojno-kulturnega početja. Kdo pa je zadnjič ponoči razgrajal in »aufbiks«, »pojdi doli, če imaš koraš« kričal nad delavcem Rogelšekom, in so bili kričači kaznovani vsak na 100 Din globe? Ali je vse to vaše kulturno delo, na katerega se vedno sklicujete? Mi vse to vidimo. Kdo je pa ostal dolžan po gostilnah 2. septembra 1923, Orjunaši ali Udarniki? Udarniki še niso nikdar nikomur nič slabega želeli. Nas ni treba z nožem in samokresom za pasom reševati, kakor rešuje Orjuna narod. Na ta način je rešila tudi Koroško s svojo kulturno palico in samokresom, in tako še bo dosti zapravila, kar bi moglo biti delovnemu narodu koristno. Kulturo je nacionalizem že spočetka zavrgel. Pozna samo še razbojništvo, s kojim je profaniral ves slovenski narod pred širšim svetom za dolgo dobo let. Gospodu Delobstu pa samo to, da je pač značilno, da si kot sedlarški pomočnik ne upa poiskati dela. Njegov mojster ga je odpustil, ker ima dober talent za izvajanje orjuninih praktičnih naukov, manj pa za delo kratkoma napodil. Potem je postal slikar in pleskar, sedaj pa nenadoma lesni trgovec. Seveda samo za kratek čas. Za deske zlagati! Izobražen človek se ga izogiba. Šoštanjski občani kličejo Udarnikom: Le po začrtani poti naprej, v boljšo bodočnost!

Šoštanj. (Shod.) Kraj. org. SSI sklicuje za nedeljo, dne 30. decembra 1923 ob pol 20. uri dop. v hotelu »Jugoslavija« javen shod. Delavci udeležite se shoda polnoštevilno.

Klerikalna organizacija JSZ se poslužuje zakona o zaščiti države za preganjanje socialističnih obratnih zaupnikov. Evo ga slučaj, v katerem se zrcali klerikalna protidelavska morala! Preteklo zimo je pošiljal tovarnar Karol Pertinač v Celju svoje delavce vedno na dopuste, dopuste seveda ni plačal. Delavci so bili proti neplačanju do pustom in to zlasti, ker jih je g. Pertinač delil v zimskem času, ko delavci ni majo nikakega interesa na dopuste. Ker pa takih dopustov ni hotelo biti konec vkljub večkratnemu posredovanju po obratnih zaupnikih, so se delavci koncem mesca odločili za odločen korak, da se tako izigravanje vendar enkrat neha. Sestavila se je spomenica, katera je vsebovala vse težnje delavstva, in v kateri se je zaprosilo takojšnje rešitve. Spomenica je bila predložena po deputaciji obratnih zaupnikov dne 1. avgusta in se je zahtevala rešitev do 2. avgusta. Spomenico so podpisali vsi delavci organizirani in neorganizirani in članica klerikalne organizacije Fani Golenač in sicer pod besedilo: »Velesencjenemu gospodu K. Pertinaču, tovarnarju v Celju. Podpisani si usojamo oddati sledeče obvestilo: Vsled vedno naraščajoče krize v Vašem cenj. podjetju, katere neče biti konec in tudi ne moremo doznati če smo sploh sigurni naše itak pičle eksistence od danes do jutri. Več kakor osem mescev že trpimo na minimalnem zaslužku, ter se zatekamo vedno globlje v dolgove, ker smo se zanašali, da se bo kriza vendar enkrat rešila in bomo mi zamogli biti stalno zaposleni ter si s tem pridobili človekavredno eksistenco. Zadnji dogodek z dne 30. julija nam pa priča, da krize sploh ne bo konec in da podjetje skuša neprestano zvaliti vsak »vis major« na naše rame s tem, da se naš enostavno pošlje domov brez odškodnine in primerne zaslužka. Na našo toazdevno intervencijo potom obratnih zaupnikov in zastopnika Strokovne komisije smo dobili za odgovor: »Komur ni všeč pa naj odide takoj«, to smo razumeli tako, da moramo v Vašem cenj. podjetju se odreči celo zakonskim pravic, ki nam pristojajo po za-

bil v New Yorku. Deset dolarjev v žepu je bilo vse njegovo premoženje.

V New Yorku je dobil delo kot risar pri družbi, ki je ravno takrat delala eksperimente z električnimi motorji in generatorji za vozove električne železnice. Steinmetz je risal te motorje in druge stroje. Stvar ga je silno zanimala in posvetil se je docela elektrotehniku. Družba, ki je znala ceniti nadarjenost mladega inženirja, mu je dala na razpolago laboratorij in vsa potrebna sredstva. Začel je pisati članke in knjige o tej stroki in vzbudil je pozornost po vsej Ameriki. To je bilo leta 1889.

Tri leta pozneje je družba prešla v roke General Electric Co., ki je imela svoje tovarne v Schenectadyju in Steinmetz se je preselil tja; tam je bil potem njegova delavnica do smrti. Spisal je okrog deset knjig in nebroj članikov o matematičnih in elektroinženirskih problemih. Leta 1913. je postal na univerzi Union profesor električnega in ženištva in elektrofizike.

Poleg svojega dela v laboratoriju pa ni zanemiril socialistične politike. Leta 1915. je bil izvoljen predsednikom mestnega sveta na listi socialistične stranke in pri zadnjih volitvah je kandidiral za državnega inženirja; izvoljen ni bil, toda prejel je preko 100.000 glasov.

Steinmetz je pred nekaj mesci napovedal štiriurno delo v sto letih, vsled izpopolnenosti strojev, ki bodo v službi elektrike.

Slava velikému bojevniku za svobodo in napredek človeštva!

Premislite!

Mi smo pokret teptanili.

Vsi, ki dvigajo uporno pest proti Babilonu krivice, so naši.

Naši so tudi, kadar poljubljajo, kakor sužnji valpetov bič.

Naši so tudi, kadar kličejo smrt Izveličarju in hosana roparju Barabi.

Kakor jih preziramo, kadar so taki, tako jih strastno ljubimo. Zakaj vkljub vsemu — sloni na teh ramah življenje.

Vsi, ki iščejo v svetovni norišnici Resnice in Pravice, so naši.

Tisti, ki nimajo kombinacije, ampak gredo v našo smer, ker se jim trgovina z dušami studij, so naši — kupci, ki delajo reklamo za duše niso naši.

Kupci, ki trgujejo z vzori, niso naši. Prostitutke, ki nudijo potem ko so se obrnile od njih že vse prenasočene oči, svojo idealno ljubezen naivni preprostosti, ne spadajo k nam.

Glumači, kojih vsaka beseda je neiskrenost in drzka laž, bodo pritegnili vkljub temu pozornost teptanilih.

Tak je zakon življenja! Še v vsak tempelj so se prikradli kupci.

A mi nimamo proroka, da bi jih iz našega templja iztirjal.

Zato v tem templju nismo bili doma. Zato postajamo v njem tujci. Kupci pa mislijo, da je to naša krivda.

konu o zaščiti delavcev in pa zakonite 14 dnevne odpovedi službe. Zato smo se odločili, da vsi podpisani ne nastopimo več dela v Vaši cenj. tovarni, dokler ne dobimo pismenega obvestila in zagotovilo, da bomo lahko stalno zaposleni in to 48 ur tedensko in da se nas ne bo več preganjalo ob priliki posredovanja s takimi neutemeljenimi izgovori. (Dostavek.) Z vsebino spomenice soglašam popolnoma ter izjavljam, da podpišem to obvestilo brez vsakega prigrvarjanja, ter nripominjam, da me ni k temu nihče hujskal in prigrvarjal. Pripominjam, da se bom vrnil (vrnila) na delo le tedaj, če bo g. Pertinač se pismeno izjavil, da priznava zakon o zaščiti delavcev, zlasti pa njegove določbe, ki so razvidne v § 109. omenjenega zakona. Slede podpisi. Ko so obratni zaupniki, na čelu Alois Strašek, izročili gorejšnjo spomenico g. Pertinaču in zahtevali takojšnjo rešitev, se je gosp. Pertinač zopet izrazil kakor prvotno, da naj gre komur ni všeč. Na tako izzivanje je seveda s. Strašek obvestil vse delavce, med drugimi tudi klerikalko Fani Golenač, katera je še delala ter jo opominjal z besedami: vsi tisti, ki so podpisali so zapustili delo. Takoj na to so delavci zapustili Pertinačev paradiž ter proglasili zatvor proti Pertinaču radi nesramnega izzivanja. Golenačka je seveda ostala pri delu in se ni odstranila iz tovarne. Obratni zaupniki so to klerikalni organizaciji javili in opozorili na nedoslednost njihove članice, ki je padla drugim tovarišem v hrbet, in še celo zaupnica je bila dotična pri Westnu klerikalne organizacije. Klerikalci pa, namesto, da bi kaj ukrenili, so pomagali Pertinaču sestaviti kazensko ovadbo po členu 11. zakona o zaščiti države proti Strašku. Ker je za vsako ovadbo treba tudi priče, je kajpada Fani Golenač dala svoj podpis za pričo proti obratnemu zaupniku na policijo, je pa tudi klerikalna organizacija poslala svoj žegen. Da bi stvar držala, je napravil nemški nadutnež, Franc Pachere, še eno posebno ovadbo proti Strašku, da bi se omo gočilo Straška spraviiti nekaj mesecev v zapor. Na temelju teh ovadb je bil s. Strašek dne 6. avgusta aretiran po celjski policiji in na intervencijo pravnega zastopnika zopet izpuščen. Dne 20. novembra se je vršila na okrožnem sodišču v Celju tozadevna obravnava, na kateri je bil s. Strašek oproščen. Sodni dvor se je prepričal, da ni Strašek nič kaznjivega zakrivil, temveč je le izvrševal svojo dolžnost kot obratni zaupnik. Za nas je ta razsodba jako važna iz razloga, da smo spoznali člane klerikalne organizacije in njihovo delavsko prijaznost. Po končani obravnavi je priča Golenač zaprosila s. Straška, da naj nikar ne spravljamo stvar v časopis.

Družmirje. Naš kraj preplavlja g. Brnot, lastnik vseh čednosti, človek brez napake in absolutne popolnosti, s svojimi duševnimi proizvodi. Njegov »Najprej« pošilja neprestano, kolikor ga hočete — kar zastoj. Mislimo, da bi njegove proizvode najlažje analizirali na kakšnem pataloškem institutu, kjer ima

jo že vse priprave za to. Gospod Brnot je, kot sam piše tudi najposobnejši človek, ki ima tudi denar čeprav znaša po njegovih javnih računih mesečni dolg do 30.000 kron. To pač niso računi za javnost in tudi ne klobase, ki jih generalissimo zapiše, kadar jih pojé. Za ceno nabavo papirja so zelo hvaležni družmirski sodruzi.

MARIBORSKO OKROŽJE.

Ostavka zdravnika na službo pri OUZZD v Mariboru. Zvedeli smo, da je g. dr. Franjo Jankovič podal ostavko na službo višjega uradnega zdravnika pri poslovalnici ljubljanskega okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Mariboru. Vzrok tega koraka nam sicer ni znan, vendar moramo reči, da smo zelo potrti, ker zgubimo s tem ne samo dobrega in vsestransko večjega zdravnika, marveč tudi globoko socialno čutečega moža. G. dr. Jankovič je opravljal ves čas svojo zdravniško službo vestno in popolnoma nepristransko z vso svojo zdravniško spretnostjo in globokim človeškim čutno dnevno preko odmerjenih ordinacij-skih ur, ker mu je bil edini cilj zasledovati potek boleznij pri vsakem posamezniku. Pri vseh slojih priljubljenemu in posnemanja vrednemu zdravniku se toplo zahvaljujemo za izkazano zanimanje in požrtvovalnost ter mu želimo prav srečno novo leto. Člani poslovalnice okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Mariboru.

Udruženje vojnih invalidov v Mariboru javlja, da so uradne ure vsak dan, izvzemši nedeljo in praznikov od 2. do 3. ure popoldne. Ob nedeljah in praznikih pa od 9. do 12. ure dopoldne. Tajništvo se nahaja v starih prostorih na Rotovškem trgu.

Klerikalni župan ki se tepe z nožem Anton Šantel, posestnik in župan v Vukovskem dolu pri Jarenini, ki je bil že 6krat predkaznovan, je prišel v avgustu enkrat in sicer po občinski seji v neki vinotoč, kjer se je nahajalo tudi več drugih ljudi, ki so ga prav pridno srkali. Kjer se popije preveč tega strupa, nastane navadno prepir in nato pretep. Tudi tukaj je bilo tako. Kmalu so se začeli kregati medseboj in župan je prisolil Augustu Kocbeku močno preko pleč. Nato priskoči Alojzij Lukman in zavpije »mir«. Župan — junak in poglavar občine privleče iz žepa nož in je zabodel Lukmana. Ko je hotel z nožem suniti tudi Antona Šlapernika, ga je ta udaril s palico po rami, a župan mu je nato porinil nož v prsi in ga težko ranil. Obtoženi župan je pri sodnijski razpravi zanikal vsako krivdo. Bil je pa obsojen na 8 mesecev težke ječe in povrnitev vseh stroškov, kakor tudi za ves čas ječe vsak dan po 10 dinarjev. Tako jih je naučila katoliška vera in klerikalna stranka.

10 let je prestavljal mejnike. Ivan Ri to Perk je svojo zemljo razširjal tako, da je mejnike tikajoče se posestev sedov Štefana Picme, Ivana Perša, Šandorja Ferencza in Šandorja Kerčmarja že od leta 1913, vsakokrat kadar je oral, prestavil sebi v korist. Letos pa, ko so se posestnikom zdela njihova posestva ven darle premajhna, so ga ovadili in Perk je bil obsojen na 6 mesecev ječe. — Nje-

gova lastna žena je izrekla za njega neugodno. —

Silvestrov večer »Svobode« v Mariboru. Pevski odsek priredi na silvestrov večer v Ljudskem domu na Ruški cesti svoj silvestrov večer. Na vsporedu je neprisliljena zabava s plesom in petjem.

PTUJSKA KRONIKA.

Poglavje o strankarski strpnosti. Odkar se je na naši občini spremenil »kurz« to se pravi, odkar imamo novega župana, so se razmere v našem mestu silno zboljšale. Vojašnice, ki se bodo prodale, oziroma med občino in vojnim erarjem zmenjale — o svetem nikoli, so se po novem »kurzu« v občinski hiši podražile za par milijonov, tako, da izgleda, da bo občina pridobila okoli dva milijona več kot je bilo prvotno določeno. To in še druge reči čitamo v »Novi pravdi«, kjer stoji med drugim črno na belem, da je po izvolitvi novega župana nastala v našem mestu vsaj na zunaj strankarska strpljivost. Samo na zunaj seveda, ker na znotraj še vedno ni vse v redu in bržčas niti ne bo, ko nastopijo bodoči boji, ki se jim drugače pravi občinske volitve. To sklepamo mi iz dejstva, da se sliši sem pa tja neko šušljanje, ki prihaja iz ust pristašev vseh meščanskih strank in ki da razumeti, da bo pri bodočih občinskih volitvah en sam županski sedež, pri mnogo večjem številu kompetentov, ki imajo vsi to smolo, da so narodni in velezasluzni. Sicer o tem vprašanju o priliki kaj več. Naš namen je danes povedati, da se o občinskih zadevah, o katerih meni »Nova pravda«, da so prišla zopet v ospredje, govorilo in sicer mnogo govorilo, tudi pred izvolitvijo sedanjega župana, kateri ima — v tem ima »N. pravda« edino prav — to smolo, da ima kakor njegov predhodnik veliko lukenj za zamašiti, a premalo mašila na razpolago. S tem zadnjim odstavkom smo hoteli povedati, da nas modrovanje »Nove pravde«, ki hote prezira naše občinske zastopnike, ni spravilo niti za las iz ravnotežja, posebno ne radi zelo slabe reklame, ki jo »Nova pravda« lastni »stranki« dela.

Odbor »Svobode« poziva ponovno vse člane, naj poravnajo zaostalo članarino. Kdor je do 15. januarja 1924 ne poravnava, se ga bo črtalo iz članskega seznama.

Člani politične organizacije SSJ v Ptujju naj plačujejo prispevke pri sodruhu Kralju v Mikloščevi ulici. Od 1. januarja znaša najnižji prispevek Din 2.50 mesečno. Posebno zamudniki naj se pozurijo.

Tri kolesa ukradel. Kleparski pomočnik Alojs Šumjak je ukradel Ivanu Klemenčiču in J. Krajnerju v Ptujju in Ivanu Svenešku v Gracu, vsakemu po eno kolo. Prva dva sta dobila svoja kolesa nazaj, a tretjega je pa prodal. Bil je pri okrožnem sodišču v Mariboru obsojen na 5 mesecev poostrene ječe.

Iz stranke.

Sodruzi! Dolžnost vsakega našega sodruga je, da je naročen na en socialistični list, in sicer za slovenske sodruge »Socialist«, za nemške sodruge pa »Volksstimme«. Skočimo pa tudi vsi na

pomoč našemu centralnemu glasilu Socialistične partije Jugoslavije »Radničkim novinam« ki je v veliki finančni zadregi in ga rešimo iz zadrege le s pomnoženjem naročnikov. Ker je ta list kot centralno glasilo Socialistične stranke Jugoslavije in ker je pisan ne samo v cirilici ampak tudi v latinici, tako, da je tudi vsakemu našemu slovenskemu sodrugu razumljiv, se nadejamo, da bodo sodruzi razuneli ta klic, ter šli z veliko vnemo na delo za pridobivanje naročnikov socialističnih listov. Le potom širjenja socialističnega glasila, bomo zbudili naše delavstvo ki se še danes ne zaveda svojih dolžnosti iz dolgega spanja, da bodo tudi one plasti delavstva uvidele, ki so danes tavale v temi nezavednosti, da je rešitev proletarijata odvisna od njega samega samo zavednosti je potreba. — Pokrajinsko tajništvo SSJ za Slovenijo v Celju.

Seja načelstva in nadzorstva SPJ za Slovenijo se bo vršila v nedeljo, 30. t. m. ob 9. uri dopoldne v Celju. Kjer je dnevni red zelo važen, je polnoštevilna udeležba potrebna.

UDR.

Priprave za Vsedelavski zlet leta 1924 v Ljubljani.

Kakor doznavamo, se bo vršil prihodnje leto Vsedelavski zlet v Ljubljani. UDR se tega zleta oficijelno udeleži, da pokaže napredek in moč organizacije. Na tem zletu se mora pokazati naša mlada in zdrava organizacija kot močna enota, s katero bo moral vsakdo računati.

Kaj je dolžnost vsakega poedinega člana UDR? Da se skrbno pripravlja in vežba, da spravlja svoje bore prihranke za zlet, da se ga gotovo udeleži ter na zletu manifestira skupno s proletarijatom vse Slovenije.

Ob tej priliki pozivamo vse zavedne sodruge in zaupnike te ali one delavske organizacije posvetite vse svoje moči UDR. Ne strašite se res naporega in koristnega dela. Kdor resnično želi v delavskih vrstah red in disciplino ter upoštevanje pri naših sovražnikih, se bo vsak delavec temu pozivu gotovo odzval.

Star pregovor pravi, kolikor moči, toliko pravice, še vedno drži, posebno pa v naši dobi, ko tava delavstvo razdvojeno brez vsakih pravic ter se mu celo pridobljene pravice gazijo in odvzema. Zato pa vsak, ki želi proletarijatu dobro in boljše bodočnost, naj nam pomaga, da strnemo vse razkropljene vrste delavstva v eno močno in enotno vrsto, koji bo avantgarda UDR.

Le s pozitivnim delom, z dejanji, brez zabavljanja bomo prišli do ozdravljenja — zato pa, kdor hoče graditi in delati, naj vstopi v naše vrste.

Našim dopisnikom in sodelavcem! Naprošamo naše cenjene dopisnike, da uvažujejo težko čitanje rokopisa po črktavcu v tiskarni, ki je pisan s svinčnikom in včasih celo na obeh straneh ter po možnosti dopisujejo na belem papirju, samo na eni strani in sicer s črnilom.

Lastnik in izdajatelj Pokrajinsko načelstvo SSJ za Slovenijo. — Odgovorni urednik Jože Golmajer. — Tiska: Ljudska tiskarna v Mariboru.

PREMOG ZA DOMAČO UPORABO

prodaja po nižani ceni
radi izpraznitve skladišč

INTERKONTINENTALE

Maribor, Meljska cesta 10

Perilo, klobuke, čepice, čevlje, gamaše, ter razno mod-
terij, no in galanterijsko blago, kupite najceneje pri
Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2.

Enkrat

za vselej se Vam
priporoča samo vele-
trgovina!

R. Stermeckl, Celje,
ako hočete res do-
bro in poceni kupiti

ČEVLJE

ročno, domače delo, kakor tudi fine tvor-
niške, obleke za ženske, moške in otroke,
perilo, klobuke, pletene jope, čepice in šale,
kravate, rokavice, nogavice in sploh svo
modno robo za dame in gospode.

Trgovci engros-cene.